

Bir Zamanlar Japonya'ya Gitmiştik

NETEKİM

Oya Özgüven



Bir bültende köşe oluşturmadan önce en azından bir ön etüt yapmak gerekiyormuş.. Bizler bu köşeyi oluştururken çek fazla düşünüp taşınmamış olacağız ki ilk heyecanla zannetmiştik ki, sizlere arada bir soluk aldırtacak, köşelerimiz bir tutacak, bir tutacak, yazılarınız elektronik posta kutularımızı dolduracak ve biz de hangisini basacağımızı şaşıracağız. Acemilik işte! Editörlüğümüzün altıncı ayında baktık ki iş o kadar da kolay değilmiş. Birkaç bildik arkadaşına başvurduk, zaman yetersizliğinden yetiemedi. Bizler de eski defterleri açıp kendi gezdiklerimizi gördüklerimizi yazalım bari dedik. Bu arada bu köşedeki ilk yazının başlığı da köşeye damgasını vurmuş olacak ki başlık "NETEKİM" ile bitmek zorundaymış gibi geliyor yazana. Nuray arkadaşımızın İsveç anılarını hepimizin büyük tat alarak okuduğumuzdan eminim. Tülin arkadaşımızın geçen sayıda dediği gibi ondan sonra bu köşeye yazı yazmak oldukça riskli ama yukarıda da belirttiğim gibi bu köşeye her sayıda bir hikaye bulunması gerekiyor ve iş başa düştü.

Gelelim hikayeye... Bundan on sene önce çalışmakta olduğum kurum ve Japon Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA) tarafından organize edilen bir eğitim programı ile dört aylığına Japonya'ya gitmiştik. Japonya gitmeden ön-

ce insana sihirli bir ülke gibi gözükür nedenle. Gerçekten farklı bir kültür ile karşılaştım orada. Ancak çocukluğumdan beri düşlediğim gördüklerimle tam da örtüşmüyordu. Bizim kuşak "Kunta Kinte" veya Tom Amcanın Kulübesi" ile büyürken Afrika kökenli Amerikalıları, Hiroşima Bombası, Madam Butterfly Operası ile Japonları biraz da içi burkularak seven, romantik bir kuşaktır.

Programın ilk aylan programın konusu itibarıyla ileri sanayinin tüm estetik güzellikleri demir ve çelik ile kapattığı Japonya'nın en gelişmiş bölgelerinde geçti. Bu bazen insanı hayran bıraksa da genel olarak bana biraz sıkıntı vermişti. Denizleri aşan dünyanın en uzun köprüsü, dünyanın en şuyu, en buyu ile o güzelim Japon mimarisi ne yazık ki belki de yıllar önce terkedilmiş bu bölgelerde. Japonlar ise kendilerinin sözcükleri ile söylemek gerekirse, kendilerini Japonya'ya adanmışlar. Benim gördüğüm Japonya ise toplam sayısı beşi geçmeyen dev şirketlerden ibaretti. İnsanlar adeta askeri bir disiplin içerisinde önce hep birlikte sabah dualarını yapıp sonra da anlar gibi çalışıyorlar. Pardon burada ağır alışkanlığı ile insanlar dedim. Erkekler demem gerekiyordu.

Japonya'da üzülerek gördüğüm bir husus da kadınların doğadan gelen üretkenlikleri de olmasa üretimin hiçbir aşamasında yer alama-

yacak olmaları idi. Yine pardon, onların yapmalarına izin verilen işler de vardı tabii. Firmalardaki temizlik işleri, çaycılık vb gibi. Ben feminist değilim ama, zannediyorum ki, bir süre daha Japonya'da kalsam kadınları ayaklanmaya davet ederdim herhalde.



Sonuç olarak Japonya'daki insan profili dünyanın batısı ile oldukça farklı gözüktü bana. Ta ki Hiroşima'ya kadar. Anlayacağınız yolumuz Hiroşima'ya da düştü netekim. Ve tabii ki atom bombasının yıkımının sergilendiği müzeye. Şimdi bu yazıyı yazarken üzüntü duydum. Keşke bir günlük tutuyor olsaydım da o günkü duygularımı oraya aktarsaydım veya bu yazıyı on yıl önce yazmış olsaydım, sığağı sığağına. Ben size on yıl sonra aklımda kalanları anlatmak durumundayım bugün. Günün birinde JMO'ya editör olacağımı o günlerden göremişim işte. Başka bir deyişle boş kalan bir köşeye yazı bulmanın telaşıyla yazıyor olmak istemezdim bu yazıyı.

Sadece gelelim, Japonların ileri teknolojileri o müzede işe yaradığı doğrusu. Sizi o dehşetin içerisine alıp, insanlığınızdan utanmanızı sağlıyorlar orada. Bunun için ne mi yapıyorlar? Sadece bomba atıldığı zaman evlerin içerisindeki veya sokaklardaki veya tarladaki insan canlandırıyorlar fotoğraflarla, resim ve heykellerle, sembolik olarak. O dehşetin boyutlarını, aynı zamanda da hedeflerini müzede adeta o anda yaşayarak görüyorsunuz. Hedefleri kimler mi? Küçük ve basit dünyaları olan korumasız insanlar. Yani dünyanın her köşesinde savaşların daima gerçek hedef tahtaları olmuş sade, basit insanlar ve onların yarım kalmış işleri. Ve çocuklar, Nazım ustanın da dediği gibi, şeker yerken kavrulmuş küçücük bedenleri ile, insanları "barış" için bir imzaya davet edemeden kül olmuş bedenleri ile, insanın küçük ve en masum hali ile, çocuklar... O zaman anlıyorsunuz ki rengi, dili, gelenek-göreneklere sizden farklı da olsa insanlar ve özellikle de çocuklar için, dünyanın neresinde olursa olsun savaş deni-



len katliama karşı olmak gerekiyor. Ve Cahit Berkay'ın da dediği gibi bunu durdurmak için "bir şey yapmalı" demeniz gerekiyor. Dün Hiroşima'da atom bombasıyla, bugün Irak, Felluce veya Kızıltepe'de füze, top veya tüfekle masum insanları, çocukları öldürenlere karşı bir şey yapmalı demek gerekiyor.

Sonra ne mi oldu? Kendimden oldukça uzakta olduklarını düşündüğüm bir milletle bağımı o müze kurdu. Zannediyorum ki, müzeye dünyanın farklı yerlerinden gelen her insan, orada aynı duygulan yaşamıştır ve yaşayacaktır. Hiroşima'ya "Su Şehri" veya "Uluslararası Barış ve Kültür Şehri" dendiğini de orada öğrendim.

Bu programın bitiminde eve dönerken bir gün de Bangkok'ta mola verdim ve neredeyse hiç uyumayarak olabildiğince yer ve insan görmeye çalıştım. Tabii ki esas ilgi ve dikkatimi daima insan üzerinde toplama huyum nedeniyle çelişkileri keşfetmeye çalıştım. Bangkok'tan aklımda kalanlar mı? Olabildiğince yoksulluk olabildiğince ihtişam ile yan yanaydı. Yoksullar, yoksullar... Taylandlı yoksullar da kurtuluşu, mutluluğu "bir başka dünya"ya bırakmışlar. Yani olabildiğince Budistler. Bize benzeyen bir başka yönleri ise kent içi ulaşım tercihleri. İstanbul'dan beter denilebilecek, herhalde tüm "gelişmekte" olduğu iddia edilen ülkelerdeki ulaşım tercihi olan karayolu taşımacılığı nedeni ile, adeta yürümeyen bir trafik. İnanıyorum ki otomobil tekelleri ve petrol şirketleri bizler gibi "gelişmekte" olan ülkelerle gurur duyuyorlar. Biliyorum ki Tayland'ın başkenti Bangkok'ta bugün, yoksulluğu vuran tsunami nedeniyle kimileri yas tutarken, kimileri de bu dünyanın tadım çıkartmaya devam ediyorlar.

Haber bülteni ekibi olarak sizlerin gezdikleriniz ve gördüklerinizi hepimizle paylaşmanızı dilek ve umudumuzu bir kez daha anımsatmalıyım. Hadi elektronik posta kutularımızı doldurun ki bu iş bizlere kalsın.